

TOLKENPROBLEEM

Finale Wiskunde A-lympiade 2003/2004

De Europese tolkdienst in cijfers

450 tolken in vaste dienst
200 tot 300 freelance tolken per dag
2000 geaccrediteerde freelance tolken
50 vergaderingen per dag
11.500 vergaderdagen per jaar
145.000 tolkendagen per jaar

Totale operationele kosten in 2001: 105.000.000 euro

Kosten: 0,28 euro per Europese burger per jaar

Na de uitbreiding zal de SCIC per nieuwe taal 15 tot 40 tolken per dag nodig hebben.
De kosten van het tolken zullen 20-50% hoger worden.

Tolkenprobleem finale 2003/2004

Inleiding

De Europese Unie (EU) bestaat op dit moment (maart 2004) uit 15 lidstaten. Bij vergaderingen in het Europese Parlement heeft ieder lid het recht om in zijn/haar eigen taal te spreken en te luisteren. Dit recht wordt het hart van de democratische legitimiteit van het parlement genoemd. Om dit recht voor alle leden te verwezenlijken wordt tijdens vergaderingen met tolken gewerkt.

De 15 lidstaten hebben in totaal 11 officiële talen. Omdat een tolk doorgaans lang niet alle 11 talen beheerst, zul je begrijpen dat er nogal wat tolken nodig zijn. Immers: er moet in elke officiële taal gesproken kunnen worden en er moet ook naar elke officiële taal vertolkt worden. Als de uitbreiding van de Europese Unie van dit jaar met 10 lidstaten een feit wordt, en daarmee het aantal officiële talen met 9 toeneemt tot 20, wordt het aantal vertolkingen natuurlijk ook enorm uitgebreid.

Enkele begrippen

Bij het vertolken wordt onderscheid gemaakt tussen *actieve* en *passieve* taal.

Een actieve taal is een taal die de tolk spreekt en waarnaar de deelnemers kunnen luisteren. Dit is dus een taal waar de tolk naar toe werkt. Dat kan de moedertaal van de tolk zijn, of een taal die hij/zij perfect beheerst.

Een passieve taal is een taal die de tolk begrijpt en die door de deelnemers wordt gesproken. Dit is een taal waarvan de tolk een grondige kennis heeft en waaruit hij/zij tolkt naar de actieve taal.

Wanneer gebruik wordt gemaakt van *retourvertolking*, wordt door een tolk zowel van taal A naar taal B vertolkt, als ook van taal B naar taal A. Dit heet ook wel *bi-actieve vertolking*.

Soms kan worden gewerkt met *brugtalen* of *tussentalen*. Dat is het geval als een vertaling van taal A naar taal C niet rechtstreeks gebeurt, maar via taal B. Dit wordt ook wel *tolken op relais* genoemd. Zo kan een vertaling van Grieks naar Zweeds verlopen via twee tolken die Engels als brugtaal hanteren. Eerst van Grieks naar Engels (tolk 1) en dan van Engels naar Zweeds (tolk 2). Er zijn dan ook twee vertaalrondes nodig en in elk van deze vertaalrondes kan informatie verloren gaan.

Een eerste verkenning van de problematiek

In deze opdracht onderzoek je welke mogelijkheden er zijn om vertolkingsstructuren efficiënt op te zetten. Om vat te krijgen op de problematiek en de factoren waarmee rekening kan en moet worden gehouden bij het bepalen van de inzet van tolken, onderzoek je eerst enkele eenvoudigere situaties. Bij de opdrachten 1 en 2 wordt met de volgende twee voorwaarden getolkt:

- Er wordt uitsluitend van retourvertolking uitgegaan.
- Elk land heeft één eigen taal.

Opdracht 1

- a. Bij drie landen, met elk een eigen taal, bekijken we de volgende twee mogelijkheden: 1 tolk die alledrie de talen beheerst, of 2 tolken die ieder twee van de drie talen beheersen.
Maak - gebaseerd op een voorbeeld - een afweging welk van deze twee mogelijkheden je gunstiger vindt en waarom. Let daarbij op de tijdsduur en de kwaliteit van de vertaling(en) en de taal van het 'spreekende' land; maakt het wat uit wie er praat?
- b. Nu zijn er vijf landen, weer met elk een eigen taal, en er zijn maximaal twee tolken beschikbaar. Afhankelijk van hoeveel en welke talen deze tolken beheersen zijn er meer of minder vertaalrondes nodig. Onderzoek hoe dit zit.
- c. Bij de vijf landen van opdracht 1b komt een zesde land, met een zesde taal. Dit betekent dat er meer en andere vertolkingen nodig zijn. Er is dus een vertolkingsprobleem, dit kun je op verschillende manieren aanpakken. Hoe zou je dat doen? Geef minstens twee verschillende manieren en laat met voorbeelden zien hoe het werkt.

Opdracht 2

Je gebruikt in deze opdracht uitsluitend rechtstreekse vertalingen, dat wil zeggen: elke taal wordt rechtstreeks door één van de tolken vertaald in elke andere taal. Er wordt nu dus geen gebruik gemaakt van een brugtaal, dit om optimale kwaliteit van de vertaling te waarborgen.

Je kunt daarbij twee uitersten onderscheiden:

- a. Er zijn meerdere tolken, elke tolk spreekt maar twee talen, en er is maar één vertaalronde nodig. Hoeveel tolken heb je dan nodig afhankelijk van het aantal landen?
- b. Er is maar één tolk, die spreekt alle talen: Hoeveel vertaalrondes zijn er dan nodig afhankelijk van het aantal landen?

Opdracht 3

Tussen de twee uitersten van opdracht 2 zit waarschijnlijk – afhankelijk van het aantal landen – een optimale situatie met meer dan 1 tolk, maar minder dan het maximum en verschillende vertaalrondes maar ook minder dan het maximum. Daarbij beheerst elke tolk meer dan twee talen maar minder dan het maximum.

Zoek uit hoe dit zit voor de situaties met drie landen, met vier landen, enzovoort., tot en met minstens acht landen. Wat vind je van de mogelijkheden: welke vind je goed en waarom?

Het probleem van de EU

Zoals al eerder gezegd kent de EU thans 11 officiële talen: Deens, Duits, Engels, Fins, Frans, Grieks, Italiaans, Nederlands, Portugees, Spaans en Zweeds. In deze situatie wordt vanuit elke taal door verschillende tolken naar hun moedertaal vertolkt. Er zijn per actieve taal 3 tolken – in totaal dus 33 tolken – , die samen zoveel mogelijk talen rechtstreeks dekken. Er wordt niet met retourvertolkingen gewerkt, behalve voor het Fins. De tolken beheersen 1 à 2 actieve talen (waaronder hun moedertaal), en minimaal drie passieve talen.

De uitbreiding in 2004 met negen nieuwe talen: Estisch (de taal van Estland), Hongaars, Lets, Litouws, Maltees, Pools, Slovaaks, Sloveens en Tsjechisch leidt tot een veel complexere situatie. Er zijn veel meer vertaalcombinaties mogelijk. Met het huidige systeem betekent dat een forse uitbreiding van het aantal tolken, en ook zullen er meer vertolkingen van en naar exotische talen plaats moeten vinden. Om hiermee om te gaan zijn inventieve, meer flexibele en pasklare oplossingen nodig.

Opdracht 4

Geef een advies hoe de problemen met het vertolken, die ontstaan bij deze uitbreiding en eventuele andere uitbreidingen van de EU in de toekomst, volgens jullie het beste aangepakt kunnen worden. Onderbouw dit advies. Gebruik de resultaten van de opdrachten 1, 2 en 3. Voorbeelden zijn vaak handig om je advies te verduidelijken.

Presentatie

De presentatie vindt plaats in de vorm van een zogenoemde posterpresentatie. Elk team maakt een poster waarop de kern van het advies (opdracht 4) gepresenteerd wordt. De teksten moeten in het Engels geschreven zijn.

Alle posters worden opgehangen in de zaal. De bezoekers van de presentatie: commissieleden, docenten, ouders en andere belangstellenden lopen rond en vragen van de aanwezige teams een toelichting bij het op hun poster gepresenteerde advies. Let op: sommige bezoekers zijn Engelstalig!

De bezoekers beoordelen ieder een aantal van de gepresenteerde posters, op hun helderheid en oorspronkelijkheid.

Het resultaat van dit publieksoordeel zal een kleine bijdrage leveren aan de eindbeoordeling van de Wiskunde A-lympiade finale van dit jaar.